

Opmerkingen bij het Actieplan Hernieuwbare Energie

Nummer:	INBO.A.2010.75
Datum:	09/03/2010
Auteur(s):	Linda Meiresonne
Contact:	Niko Boone – niko.boone@inbo.be
Kenmerk aanvraag:	e-mail op datum 3 maart 2010
Geadresseerden:	ANB Centrale diensten t.a.v. Carl De Schepper Koning Albert II-laan 20 bus 8 1000 Brussel carl.deschepper@lne.vlaanderen.be

AANLEIDING

In het kader van de richtlijn hernieuwbare energiebronnen moeten de EU-lidstaten voor eind juni 2010 een actieplan tot 2020 indienen. Dit actieplan moet duiding verschaffen bij het beleid van de lidstaten i.f.v. de gestelde doelstellingen naar gebruik van hernieuwbare energie.

VRAAGSTELLING

Het Vlaams Energieagentschap heeft op basis van gekende informatie een voorstel van actieplan uitgewerkt en vraagt commentaar en aanvulling op deze tekst. Het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) heeft een ontwerp-insteek klaar voor het voor haar meest relevante deel 4.6.2. en vraagt om eventuele opmerkingen en aanvullingen op die ontwerp-tekst te formuleren.

OPMERKINGEN/AANVULLINGEN BIJ DE TEKST

De opmerkingen van het INBO zijn in het rood aangegeven in de ontwerp-tekst van ANB.

Mbt 4.6.2 MOBILISERING VAN NIEUWE BRONNEN BIOMASSA

(a) *Onder aangetaste gronden kunnen we evenwel ook die gebieden rekenen die, om diverse redenen, verontreinigd zijn, maar toch nog in landbouwgebruik zijn of onder bos liggen. Hiertoe behoren de historisch verontreinigde (zware metalen) gronden in de Kempen (270 km² in Vlaanderen), maar ook heel wat baggerstortgronden en overstromingsgebieden (bestaande en toekomstige). Omwille van voedselveiligheidsnormen zouden de betreffende landbouwgebieden ingezet kunnen worden voor energieteelten, zoals korteomloophout.*

(c) Vervuilde landbouwgronden → vervuilde gronden (niet enkel landbouw)

(d) Wat wordt verstaan onder primair materiaal?

(f) *Welke maatregelen zijn gepland om bosbeheertechnieken zodanig te verbeteren dat de extractie van biomassa uit bossen op duurzame wijze wordt geoptimaliseerd?¹[1]Hoe wordt bosbeheer verbeterd om de toekomstige groei te vergroten? Welke maatregelen zijn gepland om de extractie van bestaande biomassa die al in de praktijk kan worden gebracht, te optimaliseren?*

Met het Agentschap Natuur en Bos is overleg gevoerd over de maximale opbrengst aan energiehout die mogelijk is zonder het duurzaam bosbeheer in gevaar te brengen. ~~Op basis daarvan zijn de beschikbare houtstromen in kaart gebracht, en wordt deze houtproductie gestimuleerd via de groenestroomcertificaten.~~

Op basis van beschikbare informatie dienen inspanningen geleverd tot het beter in kaart brengen van de huidige valorisatie van houtige biomassastromen voor energie (brandhout, houtsnippers, etc.) alsook het potentiële aanbod (vanuit bos, natuur,

• ¹[1] Aanbevelingen zijn te vinden in het verslag van de ad-hocwerkgroep II van het Permanent Comité voor de bosbouw van juli 2008 inzake mobilisering en efficiënt gebruik van hout en houtresiduen voor energieopwekking ("Mobilisation and efficient use of wood and wood residues for energy generation"). Het verslag is op het volgende adres beschikbaar (Engelstalig): http://ec.europa.eu/agriculture/fore/publi/sfc_wgii_final_report_072008_en.pdf

landschap, stedelijk groen etc.) met als doel beter betrouwbare gegevens ter ondersteuning van het beleid te kunnen aanleveren.

De **beheervisie voor de openbare bossen** geeft momenteel een oogstniveau van 4,5 m³/ha aan. Voor bossen (zowel privé bossen als openbare bossen) met een beheerplan dat voldoet aan de criteria voor duurzaam bosbeheer kan worden aangenomen dat het oogstniveau te beschouwen is als zijnde duurzaam. Houtkap in privé-bossen met een beperkt beheerplan of houtkap geregeld via kapmachtigingen zal wellicht ook rond een theoretisch 'duurzaamheidsniveau' schommelen, maar zeker voor de laatste categorie is er wellicht een groter potentieel aan houtvolume dat kan vermarkt worden dan nu reeds het geval is. Daarnaast zijn er bepaalde marges waarmee dient rekening gehouden te worden. Zo beschikt Vlaanderen over eerder jonge bossen waarbij nog verdere biomassa-opbouw binnen het ecosysteem gewenst is. Op armere groeiplaatsen is het belangrijk om de nutriëntenbalans in evenwicht te houden.

Het is op dit moment echter niet exact geweten hoeveel hout uit bosbeheer dat vermarkt wordt, er nu reeds energie-opwekking gaat? Bovendien zijn er ook nog andere bronnen welke hout aanleveren naast het bosbeheer (vb. groenbeheer, natuurbeheer, landschapsbeheer, tuinen).

Theoretisch bestaat er wellicht nog een beperkte marge om bijkomend te oogsten bovenop de 4,5 m³/ha tot maximaal de jaarlijkse bijgroei. Binnen de huidige beheervisie is dit echter niet aan de orde. Bepaalde beheeropties (vb. meer open plekken maken in bossen; actief bosrandbeheer) kunnen op korte termijn wel leiden tot toename van de vermarkte volumes, maar zullen dan op middellange termijn minder productie opleveren.

Het Agentschap voor Natuur en Bos ziet wel mogelijkheden voor de optimalisatie van **reststromen** die voortvloeien uit een duurzaam beheer van bos en natuur. Regionaal aanwezige biomassa reststromen uit terreinbeheer (bos, natuur, landschap, stedelijk groen, ...) hebben echter nog een mogelijk potentieel, wat vaak nog onderbenut blijft. Gezien de vraag vanuit de markt naar deze biomassa, kan dit leiden tot een beter economisch resultaat van het terreinbeheer (kostenreductie). De huidige markt richt zich vooral op 'goed gedefinieerde biomassa' (bv pellets).. De reststromen uit duurzaam beheer van natuur, bos en groen, zijn echter biomassastromen met zeer verschillende en vaak ook per seizoen wisselende samenstelling en hoeveelheden. Deels worden deze wel verwerkt, maar meestal tegen (hoge) kosten en geen opbrengst. Een voorname oorzaak van de mindere inzet van deze biomassastromen is dus dat de oogst-, verwerkings- en transportkosten hoog zijn en er vaak relatief kleine, verspreid liggende partijen biomassa vrijkomen die mede vanwege het ontbreken van de nodige kennis en machines vaak moeilijk economisch te exploiteren zijn. Het ANB tracht hiertoe op in te spelen door zijn processen zo efficiënt mogelijk te laten verlopen en verder te optimaliseren zodat in de mate van het mogelijke kan worden voldaan aan de vraag vanuit de markt naar uniforme biomassastromen (bv stukgrootte, vochtgehalte) & continuïteit in leveringen.

Ten aanzien van de biomassa-inventaris dient gesteld dat het ANB enkel achter de cijfers kan staan welke zelf werden aangeleverd. De potentiële gegevens die zijn aangegeven vanuit de theoretische berekening zijn slechts een zeer ruwe inschatting waarbij er sterke variaties mogelijk zijn afhankelijk van het gevoerde beleid.

Mbt 4.6.2 EFFECTEN OP ANDERE SECTOREN

(a) Hoe worden de effecten van het gebruik van biomassa voor energie op andere sectoren op basis van land- en bosbouw gevolgd? Wat zijn deze effecten? (Gelieve indien mogelijk ook informatie te verstrekken over kwantitatieve effecten.) Is er een plan om deze effecten in de toekomst in kaart te brengen?

Afhankelijk van de oorsprong van houtige biomassa, is het traject van de verwerkingsmogelijkheden verschillend:

- Biomassa van houtafval is onderhevig aan de Ladder van Lansink, waarmee het spanningsveld met de overige industriële toepassingen en recyclage gemodereerd wordt.
- Houtige biomassa van korteomloophout en van reguliere bosbouw is geen houtafval en is derhalve niet onderworpen aan de regeling van de Ladder van Lansink

(b) Welke ontwikkelingen worden er in andere sectoren op basis van landbouw en bosbouw verwacht die effect kunnen hebben op het energiegebruik? (Kunnen betere efficiëntie en/of productiviteit de hoeveelheid nevenproducten die beschikbaar zijn voor energiegebruik bijvoorbeeld doen toe- of afnemen?)

Op zeer korte termijn worden geen specifieke nieuwe ontwikkelingen verwacht. Op langere termijn zou een valorisatie van plantaardige reststromen uit de landbouwsector onder bepaalde voorwaarden (energiebeleid, organische stofbalans, mestbalans, ...) kunnen bijdragen tot de productie van hernieuwbare energie.

Er is een verhoogde interesse merkbaar bij grondeigenaars voor korte-omloophoutteelten, zonder dat dit wellicht op korte termijn tot aanzienlijk uitbreiding van de oppervlakte voor dergelijke teelten zal leiden. Dit materiaal zal wellicht onder gunstiger omstandigheden kunnen geteeld en geoogst worden, wat de aantrekkelijkheid ervan voor potentiële afnemers (zowel klassieke gebruikers van houtige biomassa als voor de energiesector, zal verhogen).

De verdere potentiële ontwikkeling en uitbouw van korteomloophout is onder andere gelinkt aan de beschikbaarheid van aangepaste machines, voornamelijk voor de oogst.

Vlaanderen voert een actief beleid gericht op bosuitbreiding, maar de evolutie verloopt traag. Bovendien zal de biomassa welke uit de bossen zal komen, wellicht nog steeds op de klassieke wijze vermarkt worden zonder sterke sturing vanuit het beleid op afzet en verwerking van deze houtstromen.

Toenemende interesse binnen de markt voor verdere afzet van hout uit bos en natuurbeheer voor energie-opwekking, zal wellicht ook een verschuiving teweegbrengen in de klassieke brandhoutmarkt, waardoor een prijsstijging zou kunnen te verwachten zijn voor het brandhout dat op de particuliere markt wordt aangeboden.

Er zou meer focus moeten kunnen gelegd worden op lokale stromen (uit landbouw, maar ook bosbouw, natuur (bv gras), landschap, stedelijk groen, etc) , gezien deze stromen mogelijk gecombineerd kunnen worden, en waarbij vervolgens een maximale benutting van energie-inhoud kan nagestreefd worden (decentraal valoriseren met volledig benutten van restwarmte) **en de doorwegende transportkosten kunnen gedrukt worden**, teneinde dergelijke projecten meer economisch haalbaar te maken en minder afhankelijk van subsidies.

- Spanningsveld recyclage tov energetische valorisatie (bv hout voor composteren tov energie)